

Projektrapport:

”Mångfaldens akademiker” - utveckling av yrkesinriktade nätkurser i svenska för utländska akademiker

Ett projekt i samverkan mellan Stockholms universitet, Göteborgs universitet, Högskolan i Borås, Linköpings universitet, Malmö högskola och Stiftelsen Kunskapsforum med stöd av Sveriges Nätuniversitet under perioden 20050101 -20060630.

Innehåll

1. Bakgrund.....	2
2. Projektbeskrivning.....	2
3. Arbetsätt.....	2
4. Resultat.....	4
Skrivande i arbetslivet (Stockholm /Malmö).....	5
Att skriva i yrket för utländsk vårdpersonal (Göteborg).....	7
Skrivkurs för lärare och lärarstudenter (Linköping).....	9
Erfarenheter från högskolan i Borås.....	11
5. Ekonomisk redovisning.....	12
6. Sammanfattande reflexioner.....	13

1. Bakgrund

Invandrade akademikers svårigheter med att ta sig in på den svenska arbetsmarknaden är väldokumenterade. En av svårigheterna består i att tillägna sig det yrkesspråk som är en förutsättning att kunna utöva sitt yrke. Ett problem har i detta sammanhang varit avsaknaden av kompletterande kurser i yrkessvenska och skrivspråk för arbetslivet. De kurser som redan finns är underdimensionerade i förhållande till antalet akademiker från andra länder som antingen är felysselsatta eller inte sysselsatta alls. Kurserna motsvarar inte heller behovet av flexibilitet och inriktning mot olika professioner. Invandrade akademiker har hittills haft få möjligheter att få en språkundervisning anpassad efter den egna yrkeskompetensen.

Med detta som utgångspunkt bjöd Stiftelsen Kunskapsforum och Sveriges nätuniversitet hösten 2004 in Högskolan i Borås, Malmö högskola, Lunds universitet – Campus Helsingborg, Linköpings universitet och Stockholms universitet till en diskussion kring vilka möjligheter universitet och högskolor har att erbjuda yrkesinriktad språkutbildning på hög nivå. Diskussionerna resulterade i en gemensam ambition att utveckla en modell för hur landets högskolor ska kunna erbjuda ett gemensamt utbud av kompletterande nätkurser anpassade för invandrade akademiker. En ansökan om utvecklingsmedel ställdes till Sveriges Nätuniversitet, som i december 2004 beslöt att stödja projektet med 1000 000 kronor. I januari 2005 tillkom Göteborgs universitet medan Lunds universitet valde att lämna projektet.

2. Projektbeskrivning

Projektet ”Mångfaldens akademiker” har haft som syfte att utveckla en modell för distansutbildning av invandrade akademiker som ska kunna användas av lärosäten i hela landet och på sikt kunna ingå i lärosätenas ordinarie utbud. Målet var att vid utgången av 2005 ha utvecklat minst två kurser som skulle kunna ges vid olika lärosäten från och med vårterminen 2006.

Projektet syftade vidare till att skapa ett nätverk mellan lärosäten som arbetar med dessa frågor och andra intressenter, samt att öka kompetensen kring språk och distansundervisning.

Utöver de ovan nämnda målen förväntades projektet resultera i en ökad samverkan mellan universitet, högskolor och intresseorganisationer samt spridning av nyvunna kunskaper/erfarenheter. På längre sikt förväntas projektet kunna resultera i ett antal moduler inom lärosätenas ordinarie utbud som går att plocka ihop till individuella utbildningar för invandrade akademiker och därmed förbättrade möjligheter för invandrade akademiker att ta sig in på den svenska arbetsmarknaden.

3. Arbetssätt

Projektet har administrativt haft sin hemvist på Malmö högskola som därmed tagit ett något större ansvar för ekonomi och samordning. I det faktiska utvecklingsarbetet har dock alla parter varit lika delaktiga.

En referensgrupp för projektet utsågs tidigt och har följt utvecklingen av kurserna under hela projektiden. I referensgruppen har ingått:

Ana-Maria Narti, Stiftelsen Kunskapsforum, Håkan Rosenqvist, Stockholms universitet, Stina Aulin, Göteborgs universitet, Marcus Gustafsson, Linköpings universitet, Ulf Hanning

—
sedan januari 2006 ersatt av Annika Malm, Högskolan i Borås samt Patricia Staaf, Malmö högskola.

Referensgruppen har träffats vid sex tillfällen, utöver två träffar för kompetensutveckling: Malmö 050131, Stockholm 050408, Stockholm 051125, Göteborg 060210, Malmö 060508 samt i Stockholm 060616. Vid dessa träffar har, utöver referensgruppen, även deltagit lärare som varit involverade i kursutvecklingen, representanter för institutionernas ledning liksom representanter för CFL respektive Sveriges Nätuniversitet.

För att underlätta kontakterna inom projektgruppen skapades ett **forum på Webzone**, Malmö högskolas kursplattform. Här har man kunnat följa arbetet med framtagandet av de olika kurserna, publicera gemensamt material som minnesanteckningar och annan information, lägga ut intressanta länkar etc.

Inventering av behov och intresse föregick beslutet om vilka kurser som skulle utvecklas. I enkla enkäter och intervjuer fick målgruppen definiera vilka yrkesgrupper som har behov av kompletterande språkutbildning liksom vad utbildningen ska innehålla och på vilken svårighetsnivå den ska ligga. Totalt kom 115 enkäter in. Enkätsvar och intervjuer bekräftade behovet av yrkesinriktat skrivande och visade också ett oväntat stort önskemål om talspråk för yrkeslivet. En inventering av lärosätenas tidigare erfarenheter kompletterade bilden.

Utifrån detta togs beslutet att utveckla följande tre kurser för att säkerställa att målet två nya kurser skulle nås:

- Skriftspråk för vårdpersonal 3 p, Göteborg och Borås
- Skriftspråk för lärare 3 p, Linköping och lärarutbildningarna i Stockholm/Borås
- Skriftspråk för arbetslivet 3 p, Malmö och Stockholm.

Varje universitet och högskola har bidragit till utformningen av distansutbildningen med kunskaper och erfarenheter från tidigare verksamhet. Omständigheter gjorde att Borås varit mindre delaktig i utvecklingsarbetet än planerat, se nedan 4.4. Genom referensgruppen har dock alla lärosäten haft insyn i och bidragit till utvecklingen av samtliga kurser.

Utvecklingen av kurserna har skett i nära samarbete med målgruppen. Representanter för målgruppen har deltagit i utprovningen av kurserna och därmed deltagit aktivt i kursernas utformning. De tre kurserna beskrivs nedan och kursplaner bifogas.

Implementering av resultaten i lärosätenas ordinarie utbud var en viktig uppgift för projektet eftersom det är lärosätena som sedan ska genomföra dessa utbildningar. Kurserna ges inom ramen för det ordinarie utbudet i Malmö, Göteborg och Stockholm från hösten 2006 och i Linköping från våren 2007. För att verksamheten på sikt ska kunna bli permanent har en dialog förts med Högskoleverket och Utbildningsdepartementet, främst genom Stiftelsen Kunskapsforums representant Ana-Maria Narti under projektets gång

Samverkan och utbytet av erfarenheter inom det **nätverk** som bildats som en effekt av projektet, har i sig inneburit en **kompetensutveckling** för deltagarna i projektet. Utöver detta deltog referensgruppen och lärare från lärosätena i ett ITAS Språksymposium i Umeå 22 – 23 april 2005 och den 21 juni 2006 gjordes ett studiebesök på CFL i Norrköping. Ett av syftena med det besöket var att diskutera vidare samverkan med CFL och former för ytterligare kompetensutveckling. Nätverket uppfattas av alla deltagare som positivt och kommer med största sannolikhet att leva vidare. Som ett sätt att säkerställa fortsatta kontakter inom nätverket kommer projektets sida i Webzone att leva vidare som en plats att samla intressanta dokument, länkar, tips på fortbildning mm på.

Det faktum att fem lärosäten i olika delar av landet deltagit i projektet innebär goda möjligheter att **sprida nyvunna kunskaper och erfarenheter**. Alla projektmedlemmar har ett eget kontaktnät i sin omgivning och når därigenom ut till viktiga aktörer i närområdet, vilket möjliggör att fler invandrade akademiker får möjlighet att genomgå utbildningar av detta slag. Kurserna presenteras i respektive lärosätes kurskatalog och **marknadsförs** också genom ett särskilt informationsblad. Kurserna har redan väckt intresse bland politiker och Arbetsmarknadsstyrelsen. Stiftelsen Kunskapsforums medverkan har varit viktig för att via invandrarföreningar även nå målgruppen direkt.

4. Resultat

Samtliga tre kurser är utvecklade och två är utprovade med studenter. För dessa är kursplaner tagna och kurserna kommer under hösten 2006 att ges inom lärosätenas ordinarie utbud i Göteborg (Att skriva i yrket för utländsk vårdpersonal, 3 p), i Malmö (Avancerad skrivkurs i svenska som andraspråk 3 p) och i Stockholm (Skrivande i arbetslivet för akademiker med svenska som andraspråk 3 p). Kurserna i Malmö och Stockholm har getts något skilda namn av respektive lärosäte men motsvarar båda den kurs som utvecklats inom projektet. Den tredje kursen (Skrivkurs för lärare och lärarstudenter, 3 p) kommer att prövas ut med studenter under hösten 2006 och ges av Linköpings universitet vårterminen 2007. Samtliga kurser och gjorda erfarenheter presenteras ingående nedan.

Projektet har därmed uppnått de kortsiktiga målen nätverksbyggande, kompetensutveckling och kursutveckling. Under projekttiden har dock fler behov identifierats och arbetet kommer att fortsätta med framtagandet av ett gemensamt bibliotek/litteraturlista. Vidare bör generella instruktioner om texttyper och grammatik kunna användas gemensamt. På sikt kommer förhoppningsvis fler kurser att utvecklas så

att högskolorna gemensamt kan erbjuda ett smörgåsbord av korta yrkesinriktade språkkurser för att underlätta invandrade akademikers inträde på arbetsmarknaden.

4.1 Skrivande i arbetslivet för akademiker med svenska som andraspråk, 3 p Samarbete mellan Stockholms universitet och Malmö högskola

Bakgrund

Malmö högskola och Stockholms universitet startade i samarbete inom projektet våren 2006 en webbaserad skrivkurs för akademiker med annat modersmål än svenska. Kursen har varit ett pilotprojekt med en mindre grupp studenter under nio veckor. Målet för kursen, som kommer att erbjudas på båda lärosätena fr.o.m. hösten 2006, är att kunna erbjuda inflyttade akademiker möjlighet att förbättra sin förmåga att hantera vanliga skrivuppgifter i arbetslivet, förbättra sina språkliga färdigheter och lära sig använda relevanta handböcker och andra skrivtekniska hjälpmedel.

Nätkursen bygger på och är en koncentration av en 6-poängskurs som ges på Institutionen för nordiska språk vid Stockholms universitet. Den vetenskapliga basen för kursen och dess forskningsanknytning finns också vid institutionen i form av aktiv skriv- och textforskning om skrivande i svenskt arbetsliv.

Upplägg

Eftersom kursen är webbaserad (kursplan bifogas) sker arbetet mestadels elektroniskt. Kursen bygger på den så kallade retoriska skrivmodellen vilket innebär att skrivarbetet består av olika steg i skrivprocessen som återkommer i de olika skrivuppgifterna. Kursdeltagarna läser inledningsvis om en texttyp i kurslitteraturen och får därefter skrivuppgifter relaterade till temat. Därefter förväntas de i responsgrupper läsa och kommentera varandras texter i syfte att hjälpa varandra att utvecklas som skribenter. Kommunikationen mellan deltagarna sker på olika sätt: Deltagarna har också kunnat skicka e-post och chatta med varandra. Skribenterna lägger sina texter i speciella personliga mappar på nätet som alla andra deltagare också har tillgång till. De ger respons till varandra och reviderar sina texter efter responsen. Efter bearbetningsfasen lägger deltagarna sin slutversion av texten i mappen och texten läses, rättas och kommenteras av läraren.

Kursen har behandlat fyra teman: Anställning, instruktioner, möten och rapporter. De uppgifter studenterna har skrivit inom dessa teman har varit självpresentation, instruktion, möteshandlingar (kallelse, protokoll) och en längre rapport. Rapporten implementerar ett vetenskapligt förhållningssätt till metod, analys och resultatredovisning av en undersökning knuten till arbetslivet. Vid sidan om skrivuppgifterna har en text om kulturella textmönster samt några rent språkliga uppgifter ingått i kursen.

Förutom arbetet på nätet sker två kursträffar IRL. Vid den inledande träffen presenteras olika typer av kommunikation på arbetsplatsen, skillnaden mellan tal och skrift och den retoriska skrivprocessen. Vid det första tillfället går man även igenom nätverktyget Webzone och bekantar sig med varandra.

Utvärdering och tankar inför nästa kurs

I vår pilotkurs under våren 2006 var ursprungligen nio studenter anmälda, av vilka tre slutförde kursen. En kursutvärdering gjordes på nätet i form av en enkät. Dessutom genomförde lärare och deltagare en gemensam utvärderingschat under en timme. En av deltagarna har också i sin rapport utvärderat pilotprojektet med fokus på tre aspekter: navigering och design på layouten, interaktion mellan kursdeltagarna och läraren samt kursens innehåll. Vi tror sammantaget att detta kan bli en mycket givande kurs, med vissa justeringar.

Kursens innehåll:

Enligt rapporten har informationen om kursens olika delar presenterats på ett bra sätt och varit lätt att ta till sig även om skribenten efterlyser en trevligare layout. Vi upplever dock själva att vi behöver vara tydligare i beskrivningen av vilket arbete som förväntas av deltagarna. Kurslitteraturen och de flesta skrivuppgifter har upplevts som relevanta. Däremot har de övriga, rent språkliga övningsuppgifterna inte känts meningsfulla enligt rapporten. Vi bör använda oss av och hänvisa till den inlagda grammatiklänken i stället för att göra egna övningar

Vår erfarenhet är att skrivuppgifterna har fungerat väl, men att någon bör bytas ut eller att de kan verklighetsförankras bättre, kanske genom ett arbetssätt byggt på fallbeskrivningar. Likaså kan instruktionerna till enskilda uppgifter förbättras. Ett problem vi upplever gäller hur mycket vi som lärare ska rätta enskilda grammatiska fel då brister finns på syntaktisk och formell nivå hos enskilda skribenter. Ett problem kan vara hur studenterna examineras och betygskriterier bör därför utformas. Naturligtvis måste alla följa arbetsmodellen, men vi menar också att reviderade versioner av skrivuppgifterna måste lämnas in.

Interaktion mellan kursdeltagarna:

Även interaktionen mellan kursdeltagarna och läraren får ett positivt omdöme, bland annat genom att lärarna varit snabba med sina svar och gett bra uppmuntran. Kamratresponsens roll var inte klar för alla och behövde förtydligas och motiveras av lärarna under kursens gång. Studenterna har varit ovana att arbeta i grupp och ge kommentarer till varandras texter, något som vi behöver arbeta ytterligare med i nästa kurs. Överlag upplevs responsen som positiv.

Navigering och design på layouten:

Webzone som verktyg för kommunikation anser vi har fungerat väl, men uppbyggnaden av antal nivåer kunde vara enklare. En personlig bild och presentation bör läggas dit.

Bilaga 1 Kursplan Stockholm

Bilaga 2 Kursplan Malmö

Bo Norlund

Anja Peterson

Gunlög Sundberg

4.2 Att skriva i yrket för utländsk vårdpersonal

Göteborgs universitet

Inledning

Institutionen för svenska språket/SVISS (svenska för icke svensktalande studerande) vid Göteborgs universitet har under mycket lång tid undervisat utländsk vårdpersonal i svenska språket. Det kallas i vardagligt tal sjukvårdssvenska. Det var därför lämpligt att den skrivkurs, som Göteborgs universitet skulle ansvara för, riktade sig mot utländsk vårdpersonal.

Behovsunderlag

En enkät färdigställdes och skickades ut till yrkesverksam vårdpersonal med utländsk akademisk examen. 40 enkäter skickades ut och 32 svar kom in. De allra flesta uttryckte önskemål om tal- och skrivträning.

Kursplan och förberedelser

En preliminär kursplan utarbetades. Därefter tog materialframställningen form. Anamneser utarbetades och spelades in, skrivuppgifter av olika slag konstruerades bl. a. brev, epikriser, intyg och omvårdnadsplaner.

Kursupplägg

En första fysisk träff för att lära känna varandra och pröva på First Class som var Göteborgs universitets plattform vid den aktuella tidpunkten.

Följande arbetsschema prövades och upprepades 3 gånger, det vill säga att efter punkt 4 återkom punkt 1 men med ökad svårighetsgrad. Varje uppgift ska diskuteras i gruppen innan den lämnas in för bedömning.

Att utifrån en skriftlig eller muntlig fallbeskrivning skriva ett brev till en patient angående motion, medicinering, dosering, träning, rehabilitering, kosthåll eller annan ordination.

Att utifrån en skriftlig eller muntlig begäran skriva ett E-brev till en patient angående provlabbsresultat eller andra test- och undersökningsresultat och att klart redogöra för resultatens innebörd.

Att utifrån en skriftlig eller muntlig fallbeskrivning skriva intyg gällande en patient som är i behov av hjälpmedel för att klara det dagliga livet. Stor vikt läggs vid att kunna motivera

olika ställningstagande i ett intyg eller brev, när det gäller att avslå eller bevilja en begäran.

Att utifrån ett muntligt samtal mellan en läkare och en patient skriva en anamnes.

Testkurs 1

Under hösten 2005 genomfördes testkurs 1 som från början bestod av tre i stort sett jämnåriga läkare, en narkosläkare, en allmänläkare och en psykiatriker. De hade varit i Sverige i 3-4 år. Jag fick erfaras att det fanns en dold rangordning inom gruppen. Vissa läkarspecialiteter är "finare" än andra, men med en satsning på kulturinformation undanröjdes detta. En läkare hoppade av kursen efter halva tiden på grund av erbjudande om praktiktjänstgöring.

Deras muntliga färdighet skiljde sig en del. Narkosläkaren var gift med en kvinna från sitt eget hemland och talade bara modersmålet hemma. De andra två hade inga familjer här i Sverige och de umgicks ganska mycket med svenskar men också med andra nationaliteter vilket gynnade deras språkutveckling.

Att följa diskussionerna i konferensen var lärorikt för dem men i allra högsta grad för mig. Jag fick verkligen se och uppleva var svårigheterna fanns. Vissa gånger kändes det som om de inte alls förstod vad det handlade om men i slutändan med gemensamma krafter lyckades de lösa problemen. De två som följde kursen till slut var mycket aktiva. De hade inte samma modersmål. De hade kontakt med varandra i stort sett varje dag och de sa att de även ringde till varandra när de tyckte att det var svårt att skriftligen kommentera varandras alster.

Testkurs 2

Nästa kurs startade i februari 2006 och bestod av 2 deltagare, en narkosläkare och en allmänläkare. De hade inte heller gemensamt modersmål, vilket är bra ur pedagogisk synvinkel. Denna grupp arbetade som den förra men visst material hade jag reviderat tack vare de erfarenheter jag fått från första gruppen.

En deltagare var mer aktiv än den andra vilket ibland äventyrade studentresponsen. De var tämligen jämbördiga språkligt sett och de hade varit i Sverige 3 respektive 5 år. De talar svenska dagligen.

Reflexioner från kursansvarig och kursdeltagare

Kursdeltagarna bör vara på en någorlunda enhetlig språklig nivå för att utveckla studentresponsen på ett positivt sätt. Alla ska ges möjlighet till utveckling.

Både tal- och skriftspråket spelar en oerhört stor roll för patientsäkerheten i vården. Det är viktigt att utländsk vårdpersonal tränas i alla typer av samtal såväl vardagliga som yrkesmässiga, eftersom ett samtal ligger till grund för läkarens skriftliga dokumentation. Det vardagliga samtalet är svårast eftersom byte av samtalsämne sker utan tydliga övergångar.

Följande kommentarer fick jag av deltagarna efter kursens slut. Uppgiften bestod i att överföra talat språk till anamnessvenska.

*”Jag förstår äldre kvinnor bättre för de talar tydligare och långsammare än äldre män.”
Ungdomar har jag mycket svårt att förstå.”*

”Det går väl bra att lösa uppgifterna om man har tillräckligt med tid att analysera vad patienten säger, men det är betydligt svårare när man pratar med en patient vid en konsultation. Jag kan ju inte fråga om och om igen hela tiden för då tror de ju att jag är knäpp.”

Deltagarna var bättre på att skriva anamneser än brev och intyg. De hade stora svårigheter att uttrycka sig nyanserat och de var mycket osäkra vad gäller stilnivå.

Som kursansvarig är det av stor vikt att uppgifterna har en bra språklig progression så att nyvunna kunskaper kan användas och befastas i nästkommande uppgift.

Eftersom behovet av vardagligt språk var stort, rekommenderade jag kursdeltagarna att lyssna på lokalradion varje morgon. Där repeteras alla nyheter och alla inslag påannonseras många gånger innan de presenteras. Ämnena är oftast av mycket vardaglig karaktär. Dessa radioprogram kan med fördel varvas med vetenskapsradions korta nyhetssnuttar för att träna uppfattningsförmågan.

Följande kommentar från en kursdeltagare stärker mig i min uppfattning.

”Jag hade aldrig förstått vad patienten sa att han gjorde när han bröt benet, men tack vare lokalradion har jag lärt mig vad innebandyturnering är för något.”

Många av våra invandrare även högutbildade akademiker lever ett mycket isolerat liv och har knapphändiga kunskaper om vad som försiggår runt omkring i samhället.

Slutsats

God läsförståelse och mycket god höruppfattning befrämjar en god skriftlig dokumentation som garanterar säkerhet i vården.

4.3 Skrivkurs för lärare och lärarstudenter, 3 p

Linköpings universitet

Bakgrund

Sedan hösten 2002 erbjuder bl.a. Linköpings universitet personer som har invandrat till Sverige och har en utländsk högskoleutbildning om minst tre år, en kompletterande utbildning – **Aspirantutbildningen**. Aspirantutbildningen grundar sig på *Förordning om en särskild teoretisk och praktisk utbildning vid universitet och högskolor (1995:889)* och skall anordnas för att underlätta för personer med utländsk högskoleutbildning att få arbete i Sverige. Utbildningen riktar sig till lärare och övriga akademiker och omfattar 40 poäng heltidsstudier. Den innehåller kompletterande/fördjupande teoretiska studier och praktik på en arbetsplats.

Inom den inriktning som vänder sig till personer med utländsk lärarutbildning eller som önskar yrkesväxla till lärare erbjuds samtliga studenter under utbildningsåret stöd i svenska språket. Detta stöd har hittills getts dels i form av individuell handledning, dels i

form av en icke-poängsatt skrivkursstrimma. Kursen *Skrivkurs för lärare och lärarstudenter, 3 p* bygger på denna språkstrimma och på erfarenheterna som gjorts under den individuella språkhandledningen. Vidare har idéer och inspiration till kursen hämtas genom intervjuer med yrkesverksamma lärare på andra utbildningsnivåer samt genom en kontinuerlig dialog med studenterna. Målet har varit att utveckla skrivuppgifter som inte bara har till syfte att utveckla den allmänna skrivförmågan utan också uppgifter som efterliknar skrivsituationer som blivande lärare kan tänkas ställas inför i framtiden. Genom att utveckla en nätbaserad version av kursen kan kursen dels nå ett större antal studenter över hela landet, dels fortsätta efter den för tillfället tidsbegränsade Aspirantutbildningen.

Behov

Gemensamt för de flesta lärare i alla ämnen och på alla utbildningsnivåer är att de förväntas kunna skriva till en heterogen målgrupp och med olika syften. Dessa krav ställer naturligtvis höga krav på förmåga att kunna mottagaranpassa innehållet. I synnerhet då lärares skriftspråk ofta förväntas vara föredömligt och korrekt. Erfarenheterna från bl.a. Aspirantutbildningens lärarinriktning i Linköping visar med eftertryck att många av de blivande lärarstudenterna inte känner sig leva upp till dessa krav och därför känner ett behov av att förbättra sin förmåga att kunna uttrycka sig i skrift. Flera av de undervisande lärarna på Aspirantutbildningen och studenternas mentorer på skolorna har också upplevt bristande språkkunskaper som ett stort problem. I många fall känner även blivande lärare med förhållandevis god skrivförmåga ett behov av att fortsätta utveckla sig.

Exempel på skrivsituationer i lärares vardag

Naturligtvis är det av vikt att en skrivkurs för lärare innehåller uppgifter som speglar skrivsituationer som förekommer i lärares vardag. Genom samtalen med studenterna och de yrkesverksamma lärarna har det visat sig att en lärare, oberoende av ämneskombination och utbildningsnivå, måste kunna hantera bl.a. följande skrivsituationer:

Dokumentation och återkoppling. Kraven på skriftlig dokumentation av elevers utveckling ökat på senare tid. Att i skriftlig form dokumentera elevernas utveckling ställer oerhört höga krav på förmågan att kunna uttrycka sig med hög precision och god mottagaranpassning.

Information. En viss del av lärares skrivande utgörs av information till föräldrar. Informationen kan omfatta kallelser till föräldramöten och informationsbrev om skolans verksamhet.

Arbetsansökningshandlingar. Denna skrivsituation gäller i första hand blivande lärare, men naturligtvis även lärare som önskar att byta arbetsplats.

Studieplaner och målbeskrivningar. Vissa lärare kan behöva upprätta och omformulera lokala studieplaner. Individuella studieplaner blir också allt vanligare.

Därutöver behöver lärare också kunna utforma skrivningar och projektansökningar. Många pekar också på vikten av att lärare i skrift kan uttrycka sin åsikt i aktuella skolfrågor.

Kursens upplägg och innehåll

Förutom en inledande träff är kursen helt nätbaserad. Den utbildningsplattform som används heter Blackboard. Kursen kommer att bedrivas på kvartsfart med start vårterminen 2007. Kursen är indelad i tre teman.

Det första temat behandlar skriftlig dokumentation och återkoppling. En av skrivuppgifterna består i att dokumentera ett utvecklingssamtal. Denna del utgör 1,5 poäng av kursen.

Det andra temat behandlar informationsbrev och ansökningshandlingar. Den del av kursen som berör ansökningshandlingar bygger på material som tagits fram i samarbete med enheten Karriärcentrum vid Linköpings universitet som har till uppgift att underlätta övergången från studier till arbetsliv. Denna del utgör 1 poäng av kursen.

Det avslutande temat behandlar argumentation i en aktuell skolfråga. Denna del utgör 0,5 poäng.

Förutom de övergripande temana finns det ett stort antal interaktiva språkövningar tillgängliga. Vissa av dessa övningar kommer att vara obligatoriska, medan andra kommer att rekommenderas till studenterna efter det att undervisande lärare har läst texterna och kartlagt vanligt förekommande fel.

Eftersom kursen vänder sig till blivande och yrkesverksamma lärare på flera olika utbildningsnivåer finns de olika deluppgifterna i flera olika versioner. Under kursen läggs stor vikt vid ett processinriktat skrivande med kamratrespons som ett obligatoriskt inslag.

Svårigheter

Skrivkursen vänder sig till en förhållandevis bred målgrupp. Såväl yrkesverksamma lärare som blivande lärare är välkomna. Detta medför av förklarliga skäl att de olika skrivuppgifterna måste individualiseras.

En annan svårighet är att i form av en skrivuppgift simulera de skrivsituationer som lärare ställs inför. För närvarande ingår det exempelvis ingen skrivuppgift som består i att upprätta en helt individuell utvecklingsplan.

Bilaga 4 Kursplan Linköping

Marcus Gustafsson

4.4 Erfarenheter Högskolan i Borås

Högskolan i Borås har deltagit i projektet men mer på ett övergripande plan. Lärosätet har inte aktivt kunnat bidra med kursutveckling beroende på att lärarna, som arbetar med språkkurserna kom med i ett sent skede. Detta berodde på olika omständigheter. Det blev bl a ett byte av projektledare för InvandrarAkademien under projektets gång. Däremot har lärosätet varit aktivt i referensgruppens möten, där kursutvecklingsfrågor har behandlats. En av de anställda på InvandrarAkademien, HB har deltagit i utprovningen av kursen Avancerat skrivande, 3 poäng, vilket har gett värdefull erfarenhet.

De övriga två syftena om att skapa nätverk mellan lärosätena samt att öka samverkan dem emellan har varit mycket viktigt för högskolan i Borås del. Den nya projektledaren fick av högskolans ledning i uppdrag att skapa en ny avdelning där InvandrarAkademiens verksamhet skulle inlemmas och permanentas. I det arbetet har det varit betydelsefullt att få träffa representanter för övriga lärosäten, som har verksamhet för invandrade akademiker för att ta lärdom av dem samt utbyta erfarenheter. Detta nätverk är en bra grund att bygga vidare på till gagn för både personal och studenter i framtida utvecklings-samverkansarbeten.

Annika Malm

5. Ekonomisk redovisning

Den ekonomiska redovisningen nedan följer posterna i Malmö högskolas resultaträkning vilken bifogas (Bilaga 5). Detta gör att rubrikerna i redovisningen inte överensstämmer med budgeten i projektansökan. Av det kursiverade framgår vilka budgetposter kostnaderna kan hänföras till.

Ekonomisk redovisning, slutredovisning 060630

Intäkter

Utbetalt belopp 850 000

Kostnader

Löner inkl lkp	527 720	<i>Projektplanering, kursutveckling, inventering</i>
Övriga tjänster	51 800	<i>Stiftelsen Kunskapsforums medverkan 50 000</i>
Förbrukningsmateriel	1 371	
Resor	92 488	<i>Möten och kompetensutveckling</i>
Kostnadsersättningar	1 557	<i>Bilresor, parkering</i>
Representation	2 445	
Omkostnadsuttag	165 667	
Totalt Kostnader	843 048	

Saldo per 060630 6 952

Beviljat belopp 1 000 000

Resterande belopp 156 952

I redovisningen ingår inte kostnader för marknadsföring då fakturorna ej inkommit till Malmö högskola då rapporten skivs. Uppskattningsvis uppgår dessa till ca 6 000 kronor.

Förslag till Myndigheten för nätverk och samarbete inom högre utbildning

Enligt avtalet med Sveriges Nätuniversitet ska återstoden av det beviljade beloppet utbetalas i och med slutrapporten. De pengar som inte har förbrukats föreslås fördelas mellan projektets parter för att:

- 1) säkerställa att de sista justeringarna/utprovningarna blir gjorda och att nätverket hålls vid liv och även kopplas till andra nätverk som t ex nätverket Skrivande i arbetslivet. 15 000:- per lärosäte, totalt 75 000:-
- 2) sprida kunskap om projektet och gjorda erfarenheter och skrivande i arbetslivet bland annat genom lärarfortbildning och deltagande i (och eventuellt anordnande av) konferenser och workshops. 10 000:- per lärosäte, 10 000:- Stiftelsen Kunskaps Forum, totalt 60 000:-

6. Sammanfattande reflektioner

När vi summerar våra erfarenheter från projektet vill vi först och främst framhålla att **möjligheten att pröva ut kurserna** har varit värdefull och en av de stora vinsterna med projektet. Genom att erfarenheterna från studenter och lärare kunnat tas tillvara inför det att kurserna genomförs i det ordinarie utbudet kommer kurserna att hålla en högre kvalitet.

En erfarenhet vi vill dela med oss till framtida utvecklingsprojekt av är att låta studenterna i pilotkursen skriva sin rapportuppgift om den kurs de deltagit i.

Utprovnigen av kurserna har bekräftat de kända utmaningarna med nätbaserad undervisning. Erfarenheterna från de olika kurserna visar på behovet av **tydlighet i informationen** till studenterna såväl om vad deltagandet i en nätkurs innebär i fråga om arbetssätt och tidsåtgång som när det gäller instruktioner för uppgifter och liknande. **Behovet av regelbunden respons från lärarna** för att undvika att studenten blir osynlig har varit tydligt även för dessa studenter. Detta innebär en risk att alltför stora resurser läggs på ständig tillgänglighet. Vi rekommenderar därför fasta tider då läraren är tillgänglig.

Trots detta menar vi att **nätbaserade kurser lämpar sig väl för ändamålet**. De möjliggör en ökad tillgänglighet utan att behöva ta geografiska hänsyn och en flexibilitet för såväl lärare som studenter. Särskilda vinster för målgruppen är att studieformen tvingar andraspråkslärare att **formulera tankar till text** i chatten vilket främjar språkutvecklingen. Vidare är **datoranvändning som sådan en kompetensutveckling** för många i målgruppen som är ovana att använda datorer. Slutligen utvecklar

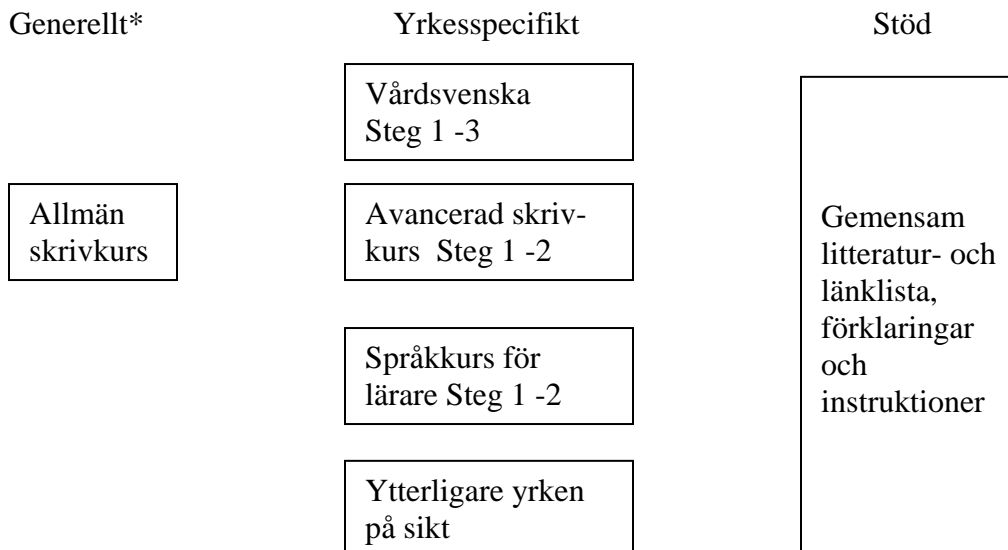
kamratresponsen också en **kommunikativ kompetens inför arbetslivet** då den gör deltagarna **angelägna att hitta rätt nyans/stil** i språket för få fram sitt budskap.

Avsaknad av gemensam kursplattform har försvårat samarbetet något. Som en konsekvens utvecklade Stockholm och Malmö en kurs i Webzone. När Stockholm nu ska ge kursen förutsatts att det finns en administratör i Malmö vilket fungerar så länge vi befinner oss i ett gemensamt utvecklingsskede men kanske inte på längre sikt. Möjligheten till support ”på hemmaplan” har också lyfts fram som en viktig faktor. Detta var bland annat ett skäl till att man i Linköping jobbat med Blackboard. Nackdelen har dock varit att många rubriker och förklaringarna är på engelska. En annan nackdel kan vara att studenter som läser flera kurser från smörgåsbordet tvingas lära sig ett nytt system för varje kurs.

Utöver de direkta erfarenheterna av kurserna som sådana har vi haft anledning att fundera över kursernas förutsättningar. För det första är vi överens om att en **tydligare definition av målgruppen och förkunskapskraven behövs**. Frågor vi ställt oss är:

Ska utländsk akademisk examen krävas eller räcker en påbörjad utländsk akademisk utbildning? Skulle inträdesprov som urval vara möjligt? Detta som en effekt av att behörighetskravet svenska 2 B är problematiskt då den reella kompetens kan variera mycket, en erfarenhet som delas av samtliga lärare. Bör man kanske göra en tidig diagnos som underlag för rekommendation? Kan man generell dispens från kravet på engelska A?

Kursernas omfattning har också diskuterats. Tre poäng kan tyckas lite men ska ses som en del av en helhet där en student kan läsa flera kurser efter varandra. I det ”smörgåsbord” av kurser vi hoppas kunna erbjuda på sikt ser vi framför oss att kurserna fungerar som moduler på 3 – 5 poäng som plockas ihop efter individuella behov.

*Vid behov av en allmän repetitionskurs i svenska som andraspråk vill vi hänvisa till svenska institutets nätkurs.

En annan förutsättning som är värd att fundera över är **kursernas tillgänglighet**.

Kurserna ges som sagt inom högskolornas ordinarie utbud vilket var ett av målen med projektet. Samtidigt om detta är positivt ser vi ett problem med möjligheterna att sprida kurser för så många möjlig då antalet platser fördelas i konkurrens med de mer traditionella utbildningarna. En annan anordnare än universitetet skulle eventuell öka möjligheten att nå fler, men vi vill poängtera att **kurser för akademiker bör ligga på universitet och högskolor**. Uppfattning att kompletterande utbildningar för invandrade akademiker sker effektivast inom högskolor förs också fram av HSV i utvärderingen av kompletterande utbildning för invandrade akademiker. Kanske skulle **uppdragsutbildning** kunna vara ett sätt att göra kurserna tillgängliga för fler?

Under alla omständigheter vill vi föreslå att **kurserna framöver marknadsförs som en helhet**. I marknadsföringen är det viktigt att framhålla att det gäller avancerade skrivkurser för yrkeslivet på distans samt att det är ett samarbete mellan flera lärosäten. Kurserna ska finnas med i Nätuniversitetets utbud inför våren 2007 och möjligen bör ett särskilt tryckt informationsmaterial tas fram.

Slutligen vill vi framhålla vikten av att **säkerställa framtida finansiering**. Vi rekommenderar att de yrkesinriktade språkkurserna ses som en del av kompletterande utbildning för invandrade akademiker och ges andra förutsättningar än studentpeng för humaniora.

Malmö 060630
Patricia Staaf
Projektledare